

การศึกษาอิทธิพลภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร

A study of proactive administrator's leadership influencing to student quality in school under the office of yasothon educational service area

สุชีรา จันทพรหม*

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหารและระดับของการจัดการศึกษา รวมทั้งเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และตัวแปรด้านภาวะผู้นำเชิงรุกที่สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนโดยรวม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำนวน 355 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร และคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. จากสมการพยากรณ์ที่ดีที่สุดพบว่า ตัวแปรพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร ด้านการมีจินตนาการ (X_2) และด้านการมีวิจารณ์ญาณ (X_3) สามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนโดยรวม \hat{Y} ได้ร้อยละ 19.3 และสามารถร่วมกันทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้สมการพยากรณ์ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.859 + .213 (X_2) + .146 (X_3)$$

ABSTRACT

The purposes of this study were to determine and to compare the level and the relation between proactive administrator's leadership and student quality in school under the Office of Yasothon Educational Service Area, as classified by administrator's personality and education level, as well as to study the variables on proactive leadership factors that can predict all aspects of the student's quality in school. The sample consisted of 355 teachers. The instrument used for the study was a set of four-rating scale questionnaire. The statistical devices used in analyzing the data included mean, standard deviation, t-test, one way ANOVA, Pearson product-moment correlation coefficient and Stepwise multiple regression analysis.

The findings were as follows:

1. Proactive administrator's leadership and student's quality were rated at a high level.
2. Proactive administrator's leadership and student's quality, as classified by administrator's personality and school type were found significantly difference at .05 level.
3. There was positive relationship between proactive administrator's leadership and student's quality with statistical significance at .05 level
4. According to the best prediction equation, it indicated that proactive leadership of the imagination (X₂) and conscious (X₃) could be used as the predictors for student's quality in school as a whole at 19.3 percent with statistical significance at .05 level The raw data predicable equation could be written as follows:

$$\hat{Y} = 1.859 + .213 (X_2) + .146 (X_3)$$

ความเป็นมาและความสำคัญ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์นั้นได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 1) ในปัจจุบันการจัดการศึกษานั้นแม้ว่าองค์กร หน่วยงานทางการศึกษา ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติจะได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แต่จากการประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 30,010 แห่ง ได้มาตรฐานเพียงร้อยละ 35 เท่านั้น โดยด้านที่ไม่ได้มาตรฐานได้แก่ ด้านผู้เรียนไม่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะมาตรฐานด้านผู้บริหารได้มีการกำหนดให้มีการจัดองค์การ โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความสามารถ

ในการบริหารจัดการ มีความคิดริเริ่มและวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการบริหาร การเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความมุ่งมั่น อุทิศตนในการทำงานและเป็นแบบอย่างที่ดี (วรเทพ ภูมิภักดีพรหม, 2550, 3-4)

การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องใช้ผู้บริหารการศึกษาที่เป็นมืออาชีพจึงจะนำพาโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน การเป็นผู้บริหารมืออาชีพจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะเฉพาะโดยเฉพาะบุคลิกภาพซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล แคทเทล (Cattell, 1975) ได้จัดบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็นบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B สำหรับการปฏิบัติงานที่ใช้ความคิดและการเอาใจใส่ดูแลเป็นสำคัญเป็นการทำงานแบบเป็นทีม บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ B จะประสบความสำเร็จมากกว่า ซึ่งเหมาะสมกับการบริหารงานในโรงเรียน และการจัดการศึกษาก็เป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งตามกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดการศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีอยู่หลายระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 39-40) โดยโรงเรียนที่เปิดสอนระดับต่างกัน ย่อมจะทำให้การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารแตกต่างกัน (ธีระ รุญเจริญ, 2546, หน้า 1)

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เนื่องจากเทคโนโลยีก้าวหน้าไม่หยุดยั้ง ในยุคแห่งการแข่งขัน ผู้บริหารต้องพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง และต้องสามารถวางแผนก้าวรุกไปข้างหน้าก่อนการเปลี่ยนแปลงจะมาถึงเรียกว่า รุกก่อนที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ กล่าวคือ ผู้บริหารนั้นต้องมีภาวะผู้นำเชิงรุก (Proactive Leadership) ตามแนวคิดของ โคเวย์ (Covey, 2004) จึงจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับพฤติกรรมการทำงานเชิงรุก (Proactive Approach) คือ การมีอิสรภาพ ในการเลือกตอบสนองพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยเชื่อมั่นในคุณค่า 4 ประการได้แก่ การรู้จักตนเอง (Self-Awareness) การมีจินตนาการ (Imagination) การมีวิจรรณญาณ (Conscious) และความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ (Independent Will) เป็นการทำงานที่มีการวางแผนล่วงหน้าอย่างละเอียด รอบคอบ รู้จักและรับผิดชอบตนเอง เลือกรับทำตามความเชื่อของตนเอง ผลของการทำงานเชิงรุกย่อมมีประสิทธิภาพ เนื่องจากวางแผนล่วงหน้าและจัดการสิ่งใดด้วยวิจรรณญาณอย่างรอบคอบ อีกทั้งสามารถคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นล่วงหน้าได้ด้วยข้อมูลที่มีอยู่และพร้อมตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (นุชรรัตน์ สิริประภาวรรณ, 2547, หน้า 40-44)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ได้สำรวจเกี่ยวกับการศึกษาของประชากรในจังหวัดยโสธร พบว่ามีผู้ไม่รู้หนังสือเป็นจำนวนมาก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549) ซึ่งโรงเรียนมีบทบาทที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีภาวะผู้นำเชิงรุก เพื่อนำพาโรงเรียนให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลให้โรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาอิทธิพลภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารที่ส่งต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา

3. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา
5. เพื่อพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนจากภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการใช้เป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของประเทศ
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ให้เป็นผู้บริหารเชิงรุก

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรที่มีบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษาต่างกันจะทำให้ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารแตกต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรที่มีบุคลิกภาพของ ผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษาต่างกันจะทำให้คุณภาพผู้เรียนแตกต่างกัน
3. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร
4. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร ซึ่งมีโรงเรียนจำนวน 410 โรงเรียน มีประชากรทั้งหมดจำนวน 4,565 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกเป็นรายอำเภอ และการจัดระดับการศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 355 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นลักษณะแบบเลือกตอบ (Check list) เกี่ยวกับระดับการจัดการศึกษาของโรงเรียนของผู้ตอบ จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้บริหาร ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและปรับปรุงมาจากเครื่องมือของ วิไลดา เรืองศรี (2547, หน้า 124-125) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 4 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากตัวบ่งชี้ของมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 3-6) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 4 ระดับ ตามจำนวนของตัวบ่งชี้ ได้จำนวน 33 ข้อ

การสร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนและคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน จากนั้นนำสร้างแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรง (validity) ของเนื้อหาการใช้ภาษา และโครงสร้าง

2. นำแบบสอบถามที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ข้อคำถามมีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง .60- 1.00

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ดังนี้

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้บริหารได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .22-.71 และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .884

3.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียน ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .27-.85 และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .962

3.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .31-.79 และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .950

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามให้ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เป็นจำนวน 355 ฉบับ ได้รับคืนเป็นจำนวน 355 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและเพื่อทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) การทดสอบรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และสาระสำคัญของผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ การรู้จักตนเอง และการมีจินตนาการ ตามลำดับ
2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ด้านผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิต ที่ดี และด้านผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามลำดับ
3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา พบว่า
 - 3.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีภาวะผู้นำเชิงรุก โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ B มีภาวะผู้นำเชิงรุก โดยรวม และรายด้าน มากกว่าผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ A
 - 3.2 ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษา ตามลำดับ
4. เปรียบเทียบคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา พบว่า
 - 4.1 คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่ผู้บริหารมีบุคลิกภาพแบบ B จะมีคุณภาพผู้เรียนโดยรวม และรายด้านมากกว่าโรงเรียนที่ผู้บริหารมีบุคลิกภาพแบบ A

4.2 คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนประถมศึกษาที่มีคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด

5. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร ในภาพรวมสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรได้ โดยพบว่า มี 2 ตัวแปรที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีจินตนาการ (X_2) และด้านการมีวิจารณ์ญาณ (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัวแปร เท่ากับ .440 และสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรได้ร้อยละ 19.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อนำค่าสถิติตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดมาสร้างสมการพยากรณ์ ได้สมการพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในรูปกะแนดดิบ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.859 + .213(\text{การมีจินตนาการ}) + .146(\text{การมีวิจารณ์ญาณ})$$

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวิจารณ์ญาณ ความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ การรู้จักตนเอง และการมีจินตนาการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนก่อนที่จะเข้าสู่ตำแหน่งนั้นต้องผ่านการสอบคัดเลือกสรรผู้ที่มีคุณสมบัติและวุฒิภาวะเหมาะสมกับตำแหน่งและต้องมียุทธศาสตร์ทางการศึกษาด้านการบริหารการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารสามารถบริหารงานโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและผู้บริหารจะต้องได้รับการอบรมตามหลักสูตรการบริหารก่อนเข้าสู่ตำแหน่งอีกด้วย อีกทั้งจะเห็นได้ว่าผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารนั้นส่วนใหญ่จะเคยเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนมาก่อน ทำให้มีความรู้ในการบริหารจัดการเป็นอย่างดี และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสถานศึกษา จึงทำให้โรงเรียนต้องเตรียมพร้อมในการเข้ารับการประเมิน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานโดยปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการจากเชิงรับสู่เชิงรุกมากขึ้น เพื่อให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติมา เทียนทอง (2544, หน้า 90) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้าโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้าสอดคล้องกับแบบจำลองความคิดในอนาคตของอสุริช คือ คุณลักษณะส่วนตนด้านความน่าเชื่อถือมี 5 ประการ ได้แก่ เป็นผู้มีความฉลาด, มีวิสัยทัศน์กว้างไกล, เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสาร, เป็นผู้มีความมั่นใจในตนเองและมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรดี (Grady, 1992, pp. 17-24) ที่ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำต้อง

เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำสิ่งใหม่ ๆ เป็นผู้รักการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการจูงใจ กระตุ้นให้ผู้อื่น มีการเปลี่ยนแปลงได้ ต้องมีการเรียนรู้การเป็นผู้นำในการตัดสินใจ การปกครองโดยให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม สร้างเครือข่าย และการจัดรูปองค์กร

2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ด้านผู้เรียนมีสุนนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และด้านผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารกิจการนักเรียนและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้รับการเอาใจใส่ ปลูกฝังลักษณะนิสัยของนักเรียนและมีการพัฒนาบุคลิกลักษณะของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 3) จึงทำให้ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำเชิงรุกในการบริหารงานเพื่อช่วยผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน และประสานให้ครู บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ร่วมกันปรับปรุงพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติวรรณ ลิขพานิช (2550, หน้า 85) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา พบว่า

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีภาวะผู้นำเชิงรุก โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ B มีภาวะผู้นำเชิงรุกโดยรวมและรายด้าน มากกว่าผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ A ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ B เป็นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความยืดหยุ่นและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ เฟรดแมน และอัลเมอร์ (Friedman & Ulmer, 1984, p. 78 cited in Schafer, 1992, p.152) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ B เป็นคนที่รับผิดชอบต่อเวลา ฉลาดในการใช้เวลา จะมองการณ์ไกลในกิจกรรมที่ตนทำ มีการประนีประนอม ยอมรับผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองความสามารถของตนเอง รวมทั้งจะให้และยอมรับความรัก ความชื่นชอบจากทุก ๆ ด้าน ตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพแบบ A ซึ่งมักจะไม่อดทน ทำให้งานไม่สำเร็จสมบูรณ์ เนื่องจากการตั้งมาตรฐานที่สูงเกินไป 롭บินส์ (Robbins, 1983, p.97) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ A จะเป็นพวกทำงานหนัก แต่บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ B จะเป็นไปในแนวทางที่จะสร้างสู่จุดสูงสุด ในขณะที่ผู้บริหารระดับสูงจะเป็นแบบ B ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ เฟรดแมน และโรเซนแมน (Friedman & Rosenman, 1974, p. 86 cited in Robbin, 1983, p. 97) ที่กล่าวว่า การเลื่อนตำแหน่งหรือการปรับตำแหน่งในองค์กร จะเน้นที่คนฉลาดมากกว่าผู้ที่รับทำงานอยู่คนเดียว จะเลือกคนที่มีไหวพริบ ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่าผู้ที่ยึดติดกับที่หรือมีความคิดเก่า ๆ ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง

3.2 ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้น ผู้บริหารจะมีภาวะผู้นำเชิงรุกน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้นยังขาดความพร้อมทางด้าน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อในทางการเรียน การสอน งบประมาณ อาคาร สถานที่ และมีจำนวนครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อีกทั้งขาดแคลนสาขาวิชา เฉพาะ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการใช้ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีร์ตัน วิไลวรรณ (2545) ได้ทำการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามประเภทของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันใช้ภาวะผู้นำโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฟลตัน (Felton, 1995) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำเพื่อการแลกเปลี่ยนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษากับความพึงพอใจในงานของครู โดยทำการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 55 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 31 แห่ง ของรัฐมิสซิสซิปปี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจะมีภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา

4. เปรียบเทียบคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา พบว่า

4.1 คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหารโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่ผู้บริหาร มีบุคลิกภาพแบบ B จะมีคุณภาพผู้เรียนโดยรวม และรายด้านมากกว่าโรงเรียนที่ผู้บริหารมีบุคลิกภาพแบบ A ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถบริหารโรงเรียนให้ผู้เรียนมีคุณภาพนั้นจะต้องเป็นผู้บริหารที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล โดย ธีระบุญเจริญ (2550, หน้า 33) ได้เสนอคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาว่าควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา มีบุคลิกภาพดี มีปฏิญาณไหวพริบดี มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี มีความรับผิดชอบสูง ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรม เชื่อมั่นในตนเอง อดทน มีความเสียสละ มีอารมณ์มั่นคง (EQ) และรู้จักพัฒนาตนเองและสังคม และเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรในโรงเรียนและสังคม ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ B สอดคล้องกับแนวคิดของโรบบินส์ (Robbins, 1983, p.97) ที่กล่าวถึงการประสพผลสำเร็จในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของบุคคลแบบ A และแบบ B ว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ A มักจะเป็นนักขายที่ยิ่งใหญ่ ในขณะที่ผู้บริหารระดับสูงจะเป็นแบบ B ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ เฟรดแมน และโรเซนแมน (Friedman & Rosenman, 1974, p. 86 cited in Robbin, 1983, p. 97) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติงานที่ต้องการพลังในการตัดสินใจสูงโดยคนเพียงคนเดียวแล้วเกิดผลสำเร็จของงานนั้นจะเหมาะกับบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ A แต่ถ้านั้นต้องใช้ความคิดและการเอาใจใส่ดูแลเป็นสำคัญเป็นการทำงานแบบเป็นทีม บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ B จะประสบความสำเร็จมากกว่า ซึ่งเหมาะสมกับการบริหารงานในโรงเรียนหรือในองค์กร คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามระดับการ จัดการศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย

คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมมีคุณภาพมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษานั้นส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนก็น้อยตามไปด้วย จึงทำให้ครูสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง และเด็กในวัยนี้ก็เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ ซึ่งแตกต่างกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่เป็นวัยรุ่น มีความอยากรู้อยากลอง จนทำให้สนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากกว่า อีกทั้งส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนมาก ทำให้ครูไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง และตามกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดการศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 4 ระดับ คือ การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 39-40) โดยโรงเรียนที่เปิดสอนระดับต่างกัน จะทำให้มีรูปแบบในการบริหารจัดการที่ต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติชัย รุจิมงคล (2544, บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนเขตการศึกษา 12 พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนเขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับมาก และโรงเรียนที่มีผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน โรงเรียนต่างกัน และระดับชั้นที่สูงสุดที่โรงเรียนเปิดสอนต่างกันมีประสิทธิผลต่างกัน และงานวิจัยของ รัสเซล และคณะ (Russell et al., 1987, p. 96 อ้างถึงใน ภรณ์ กิรีดิบุตร มหามานนท์, 2529) ได้ศึกษาครูประถมและครูมัธยมในรัฐโอไฮโอจำนวน 316 คน พบว่า การแบ่ง ระดับชั้นที่สอนเป็นตัวทำนายความสามารถในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในภาพรวมอาจมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันในความสามารถวางแผนก้าวรุกไปข้างหน้าก่อนการเปลี่ยนแปลง รู้จักตนเองเกี่ยวกับสถานศึกษาว่ามีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไร การหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขต่อไป และการมีจินตนาการ มีวิสัยทัศน์วางแผนกลยุทธ์ และการมีคุณธรรมจริยธรรมใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน อีกทั้งความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองก็มีความแตกต่างกัน จึงทำให้ผู้บริหารนั้นสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมากน้อยต่างกัน จึงทำให้ภาวะผู้นำเชิงรุกมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับกลางกับคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จูติวรรณ สีพหวนิช (2550, หน้า 88) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์กันโดยรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อัมพร อิสสรารักษ์ (2543, หน้า 97) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร ในภาพรวมสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรได้ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุก ด้านการมีจินตนาการ และด้านการมีวิจรรย์ญาณ สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรพยากรณ์ ด้านการรู้จักตนเอง และด้านความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ สามารถทำนายได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุก ด้านการมีจินตนาการ ของผู้บริหารสามารถพยากรณ์

คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนได้นั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน ใช้ภาวะผู้นำเชิงรุกด้านการมีจินตนาการ ในการคาดการณ์เหตุการณ์หรือปัญหาต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อโรงเรียนและสามารถวางแผนกลยุทธ์เพื่อบริหารจัดการองค์การในการพัฒนาและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งแสวงหาความรู้ และส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการฝึกอบรมพัฒนาตนเองเสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ เบส (Bass, 1985, p. 15) ที่กล่าวว่า การกระตุ้นการใช้ปัญญาเป็นการกระตุ้นให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาต่างๆ ในอดีต โดยใช้ความคิดในการป้องกันปัญหามากกว่าแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติวรรณ ลีพหวนิช (2550, หน้า 89) ที่ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนแบบเปลี่ยนสภาพในด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา นั้นสามารถที่จะพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุกด้านการมีวิจรรย์ญาณสามารถพยากรณ์คุณภาพของผู้เรียนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำเชิงรุก ด้านการมีวิจรรย์ญาณ ด้วยการใช้คุณธรรมจริยธรรมอันดี โดยการให้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและอยู่บนความถูกต้องดีงามทั้งทางด้านจิตใจ ด้านความคิดและการกระทำ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมในความเป็นผู้นำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และทำให้ผู้นำมีอำนาจที่เรียกว่า อำนาจบารมี ซึ่งทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ คานิ่ง ผุดผ่อง (2547, หน้า 100) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการสร้างบารมีสามารถพยากรณ์องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาตามแนวคิดของโควีย์ เกี่ยวกับ 8 อุปนิสัยที่ทรงประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน
2. ควรศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ หรือปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาค บังคับ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กิติชัย รุจิมงคล. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนและ ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน เขตการศึกษา 12*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คำนึ่ง ผุดผ่อง. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กร แห่งการ เรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต พื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเล ตะวันออก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรีรัตน์ วิลาวรรณ. (2545). *การศึกษาการใช้ภาวะผู้นำแบบการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ตามทัศนะของครูผู้สอน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- จิตติวรรณ ลีพพานิช. (2550). *การศึกษาภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน ภาคตะวันออก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- _____. (2550). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- นิตมา เทียนทอง. (2544). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้า*. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นุชรัตน์ สิริประภาวรรณ. (2547). *การพัฒนาคนเชิงรุก*. *วารสารโปรดักทีวิตี เวิลด์*, 50(9), 40-44.
- ภรณ์ กิริติบุตร มหานนท์. (2529). *การประเมินประสิทธิผลขององค์กร*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรเทพ ภูมิภักดีพรรณ. (2550). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา เอกชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิไลดา เรืองศรี. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผล โรงเรียนกีฬา สังกัดสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แนวทางการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ : สกศ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2549). *สมุดรายนามสถิติจังหวัด*. กรุงเทพฯ: กองคลังข้อมูลและ สสนเทศสถิติ.
- อัมพร อิศรารักษ์. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Bass, B.M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: The Free Press.
- Cattell, R.B. (1975). *Handbook for the sixteen personality factor test*. Illinois: Intitution for Personality Testing.
- Covey, S.R. (2004). *The 7 Habits of Highly Effective People*. Franklin Covey Company.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (ed.)*. New York: Harper Collins.
- Felton, S.L. (1995). *Transactional and transformational leadership and teacher job satisfaction*. Mississippi: The University of Mississippi.
- Grady, S. A. (1992). *Human behavior*. New York: Ham Court, Brace and World, Inc.
- Krejcie, R. V. , & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Robbins, S. P. (1983). *Organization behavior*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Schafer, W. E. (1992). *Stress management for wellness*. Orlando, Florida, FL: Holt Richart. And Winston.